

राजस्थान लोक सेवा आयोग, अजमेर

सहायक आचार्य – सामान्यसंस्कृत, संस्कृत शिक्षा विभाग के पदों हेतु प्रतियोगी परीक्षा का पाठ्यक्रम

द्वितीयपत्रम्

१. संस्कृतकवीनां तत्कृतीनाञ्च सामान्याध्ययनम्-

वाल्मीकिः, अश्वघोषः, भासः, कालिदासः, भारविः, माघः, बाणभट्टः, श्रीहर्षः, दण्डी, भवभूतिः पं. अम्बिकादत्तव्यासः, पं. क्षमारावः, श्रीधरभास्करवर्णेकरः।

२. काव्यशास्त्रम्- (काव्यप्रकाशमधिकृत्य) -

काव्यप्रयोजनम्, काव्यभेदः, काव्यहेतुः, वृत्तयः, रसस्वरूपम्, रससम्प्रदायविमर्शः, इत्येतेषां सामान्यज्ञानम्।

३. अधोलिखितानामलङ्काराणां सोदाहरणं लक्षणज्ञानम्-(काव्यप्रकाशानुसारम्) -

यमकः, अनुप्रासः, श्लेषः, वक्रोक्तिः, अर्थान्तरन्यासः, रूपकम्, उपमा, उत्प्रेक्षा, समासोक्तिः, निदर्शना, विभावना, विशेषोक्तिः, दृष्टान्तः, सङ्करः, संसृष्टिः, विरोधाभासः, अपहृतिः, स्वभावोक्तिः, व्यतिरेकः।

४. अधोलिखितानां छन्दसां सोदाहरणं लक्षणज्ञानम् -

आर्या, अनुष्टुप्, पथ्यावक्त्रम्, इन्द्रवज्रा, उपेन्द्रवज्रा, उपजातिः, रथोद्धता, वियोगिनी, वंशस्थम्, भुजङ्गप्रयातम्, द्रुतविलम्बितम्, प्रहर्षिणी, पुष्पिताग्रा, वसन्ततिलका, मालिनी, शिखरिणी, मन्दाक्रान्ता, हरिणी।

५. पद्य-गद्य-नाटक-चम्पूकाव्यानि -

(क) पद्यकाव्यानि-

रघुवंशम्, कुमारसम्भवम्, किरातार्जुनीयम्, शिशुपालवधम्, नैषधीयचरितम्, बुद्धचरितम्- इत्येषां सामान्याध्ययनम्।

(ख) गद्यकाव्यानि

दशकुमारचरितम्, हर्षचरितम्, कादम्बरी, शिवराजविजयम्, हितोपदेश, पञ्चतन्त्रम् इत्येषां सामान्याध्ययनम्।

(ग) नाटकाणि-

उत्तररामचरितम्, अभिज्ञानशाकुन्तलम्, स्वप्नवासवदत्तम्, मुद्राराक्षसम्, मृच्छकटिकम् - इत्येषां सामान्याध्ययनम्।

(घ)चम्पूकाव्यम् -

नलचम्पूः, चम्पूरामायणम् - इत्यनयोः सामान्याध्ययनम्।

६. धर्मसंस्कृतिज्ञानम्- (मनुस्मृति-सन्दर्भे)

(क) धर्मलक्षणम्, सामान्यधर्माः, विशेषधर्माः, वर्णाश्रमव्यवस्था, षोडशसंस्काराः, राजधर्मः, व्यवहारपरिचयः, प्रायश्चित्तम् इत्येषां विषयाणां सामान्याध्ययनम्।

(ख) पुराण-स्मृति-ग्रन्थानां कौटिल्यार्थशास्त्रस्य च सामान्यज्ञानपुरःसरं विषयवस्तूनामध्ययनम्।

७. ज्योतिष-सम्बन्धिज्ञानम् -

अवकहडाचक्रम् (पञ्चाङ्गपरिचयः, राशिविचारः, ग्रहविचारः, ग्रह-राशीनां स्वामिज्ञानम्, नक्षत्रम् इत्येषां सामान्याध्ययनम्।)

८. तर्कसंग्रहः(अन्नम्भट्टः)-

पदार्थाः, कारणानि, सन्निकर्षाः, प्रमाणानि - इत्येषां लक्षणोदाहरणानि तद्भेदाश्च।

९. उपनिषदो विशेषज्ञानम्-

ईशोपनिषदः कठोपनिषदश्च सविशदं विषयपरिज्ञानम्।

Note - Pattern of Question Paper

1. Objective type paper
2. Maximum Marks: 75
3. Number of Questions: 150
4. Duration of Paper: Three Hours
5. All questions carry equal marks.
6. There will be Negative Marking.